

Sygn. akt III USK 355/21

POSTANOWIENIE

Dnia 16 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania K. H.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.
o podleganie ustawodawstwu polskiemu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 16
lutego 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 25 listopada 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. (organ rentowy) decyzją z dnia 23 września 2019 r. stwierdził, że K. H. (wnioskodawczyni) w okresie od 1 kwietnia 2011 r. podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Wnioskodawczyni zaskarżyła powyższą decyzję organu rentowego odwołaniem w całości.

Wyrokiem z dnia 29 czerwca 2020 r., VI U [...] Sąd Okręgowy w S. oddalił odwołanie oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawczyni od 27 sierpnia 2001 r. prowadzi w S., pozarolniczą działalność gospodarczą zarejestrowaną jako B. [...]K. H.. Z tego tytułu zgłosiła się do ubezpieczeń społecznych od 27 sierpnia 2001 r. do 30 czerwca 2010 r. W okresie od 1 lipca 2010 r. do 31 marca 2011 r. organ rentowy ustalił dla ubezpieczonej ustawodawstwo niemieckie, z uwagi na wykonywanie w tym okresie pracy na terenie Niemiec. Wnioskodawczyni od 5 września 2011 r. jest zgłoszona do ubezpieczeń jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia w firmie M.-P. M. K. w S., gdzie średni czas tej pracy to 3 godziny w miesiącu. Jednocześnie od 1 kwietnia 2011 r. wnioskodawczyni była zatrudniona na terenie Wielkiej Brytanii przez brytyjskiego pracodawcę E. [...] LTD [...], jednak z jej oświadczenia wynika, że świadczyła pracę zdalnie, za pośrednictwem komunikatorów, w wymiarze nie więcej niż 10 godzin tygodniowo. W 2014 r. wnioskodawczyni wykupiła spółkę R. [...] LTD w Wielkiej Brytanii, której jest jedynym udziałowcem, jedynym członkiem zarządu i ma umowę o pracę, a z jej oświadczenia wynika, że wykonuje pracę zdalnie z Polski.

W oparciu o powyższe ustalenia faktyczne oraz treści przepisów art. 11 ust. 1, 2 a - e. art. 13 ust. 1, 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L 2004 Nr 166, s. 1 – dalej jako rozporządzenie podstawowe) oraz art. 16 ust. 1-4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L 2009 Nr 284, s. 1 – dalej jako rozporządzenie wykonawcze), Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że odwołanie wnioskodawczyni nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy stwierdził, że tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2. o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą

władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii. Instytucja miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie, może powziąć wątpliwości co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa. Wątpliwości tych instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy nie może sama rozstrzygać, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów co do ustalenia ustawodawstwa właściwego wskazanego w szczególności o art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia wykonawczego, które nakazują zwrócenie się – w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności – do instytucji innego państwa członkowskiego.

Sąd Okręgowy uznał, że pracę na rzecz brytyjskich pracodawców wnioskodawczyni w rzeczywistości wykonywała i wykonuje na terytorium Polski. Stwierdził, że brytyjska instytucja – do której organ rentowy wystosował pismo z dnia 17 maja 2019 r., w którym ustalił, że od 1 kwietnia 2011 r. wnioskodawczyni tymczasowo podlega polskiemu ustawodawstwu na podstawie art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia podstawowego – nie sprzeciwiła się tymczasowemu ustaleniu ustawodawstwa polskiego w określonym terminie, nie zajęła też odmiennego stanowiska. Ponadto wnioskodawczyni nie dysponuje poświadczeniem podlegania ustawodawstwu brytyjskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, wydanym na formularzu E101/A1 przez instytucję brytyjską. Wnioskodawczyni do chwili wyrokowania nie przedłożyła również dowodu, że wystąpiła do brytyjskiej instytucji z wnioskiem o uzyskanie stosownego zaświadczenia lub decyzji.

Wnioskodawczyni zaskarżyła powyższy wyrok Sądu Okręgowego apelacją w całości.

Wyrokiem z 25 listopada 2020 r., III AUa [...] Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację wnioskodawczyni i rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że brytyjska instytucja nie zgłosiła w terminie dwóch miesięcy sprzeciwu w przedmiocie ustalenia dla wnioskodawczyni jako właściwego ustawodawstwa polskiego, a zatem ustawodawstwo polskie zgodnie z art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego stało się ostateczne. Tym samym, skoro brytyjska instytucja nie wystawiła ubezpieczonej dokumentu A1, ani też nie

zgłosiła w terminie 2 miesięcy od momentu poinformowania przez organ rentowy o określeniu tymczasowego ustawodawstwa mającego zastosowanie w stosunku do wnioskodawczynie, zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie zaistniała konieczność stosowania procedury określonej w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego. Wnioskodawczynie nie przedstawiła dowodu ubezpieczenia w Wielkiej Brytanii. Art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego ma zastosowanie w sytuacji istnienia rozbieżności między instytucjami lub władzami państw członkowskich, i nie należy jej utożsamiać z sytuacją, w której między instytucjami właściwymi istnieje zgodność co do ustalenia ustawodawstwa właściwego, lecz nie akceptuje go sam ubezpieczony. W ocenie Sądu Apelacyjnego, skoro wnioskodawczynie nie przedstawiła zaświadczenia A1, stwierdzającego podleganie ustawodawstwu brytyjskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych w spornym okresie, zaś organ rentowy prawidłowo zastosował procedurę określoną w art. 16 rozporządzenia wykonawczego, to brak jest podstaw do zakwestionowania decyzji organu rentowego o podleganiu przez wnioskodawczynię od 1 kwietnia 2011 r. polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Wnioskodawczynie zaskarżyła powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłankach z art. 398⁹ § 1 pkt 1,2 i 4, które wnioskodawczynie uzasadniła twierdzeniem, że w ustalonym stanie faktycznym sprawy zachodzi istotna rozbieżność między zaskarżonym orzeczeniem Sądu Apelacyjnego oraz ugruntowaną linią orzecznictwa w przedmiocie podlegania ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych oraz – na tej podstawie – obowiązkowo ubezpieczeniom społecznemu, emerytalnemu i rentowym na terenie RP z tytułu wykonywania pracy najemnej na terenie UE.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawczynie organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania, ponieważ wątpliwości sformułowane przez skarżącą zostały już przekonująco wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zwłaszcza zaś w wyrokach z dnia 11 czerwca 2014 r., II UK 587/13 (OSNP 2016 nr 1, poz. 13) oraz z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 (OSNP 2014 nr 3, poz. 47). Z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że przy stosowaniu art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L 2004 Nr 166, s. 1 – dalej jako rozporządzenie podstawowe) w przypadku powstania sporu o podleganie właściwemu krajowemu ustawodawstwu ubezpieczeń społecznych aktywuje się obowiązek instytucji właściwych do – z jednej strony - niezwłocznego, lecz tylko wstępnego i tymczasowego ustalenia dla wnioskodawcy ustawodawstwa właściwego, a z drugiej strony do ostatecznego ustalenia tego ustawodawstwa w drodze uzgodnień między właściwymi instytucjami państw członkowskich. Zgodnie z przepisami dotyczącymi unijnej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, o tymczasowym określeniu prawa, według którego obejmuje się tę osobę ustalonym ubezpieczeniem społecznym, instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy informuje instytucję państwa, w którym praca lub usługi są wykonywane. Od tej chwili biegnie termin dwóch miesięcy, w których powiadomiona instytucja może poinformować instytucję miejsca zamieszkania o niemożności zaakceptowania ustalonego ustawodawstwa lub o odmiennej opinii w tej kwestii. Gdy to nie nastąpi, tymczasowe określenie ustawodawstwa staje się ostateczne. Współdziałanie i opieranie się na porozumieniach instytucji właściwych ze względu na miejsce zamieszkania ubezpieczonego oraz ze względu na miejsce wykonywania pracy najemnej lub świadczenia oznacza, że do instytucji właściwych należy ustalenie, czy osoba żądająca ustalenia właściwego ustawodawstwa podlega ubezpieczeniom społecznym we wskazanym przez nią państwie, o czym decyduje art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego.

W niniejszej sprawie organ rentowy w trybie przewidzianym w przepisach o unijnej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego zwrócił się do brytyjskiej

instytucji ubezpieczeniowej, która w wyznaczonym terminie nie zajęła stanowiska, co do podlegania przez wnioskodawczynię ustawodawstwu polskiemu. Tym samym wypełnione zostały znamiona ustalenia ustawodawstwa właściwego, wyrażone w art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego, a ustalone przez organ rentowy ustawodawstwo tymczasowe stało się ostateczne. Ustalenia tego ustawodawstwa nie można w tej sytuacji skutecznie kwestionować w postępowaniu z odwołania od decyzji polskiego organu rentowego. Podważanie tego ustalenia wymagałoby wzruszenia uzgodnienia stanowiska między polskim i brytyjskim organem rentowym, co z kolei wymagałoby przekonania przez wnioskodawczynię organu brytyjskiego, że w spornym okresie wnioskodawczyni powinna jednak podlegać ustawodawstwu brytyjskiemu.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

a.s.